

Rajzok

néhai pécsi nagy-prépost Juranics László életéből.

Született Kaposvárott 1765-ben augusztus 22-kén. Atyja nemés Juranics Ferencz szitás és közszeretben álló polgár volt, anyja Fekete Éva, kik két fiokat, a fiatalabbik Antalt (később győri püspököt) és Lászlót, kitünő figyelemmel s gonddal nevelték. László öcsjével együtt Pécsen végezte a gymnasialis tanulmányokat, a philosophiát pedig Győrött és Posonyban hallgatta. A pécsi növendékpapság közé fölvétetve, Posonyba a centrale seminariumba lépett és öt évet töltött ottan kitünő szorgalommal 600 tanuló társ közt. Sokszor említé a boldogult, hogy II. József meglátogatta a posonyi kispapokat és leereszkedő nyájassággal beszélt vele is, s hogy ő túlélte mindazokat, kik vele egykoron a posonyi várbán nyertek a theol. tudományokban oktatást. 1790-ben visszatérvén Posonyból gróf Eszterházy Pál püspök által fölszenteltetett. Pincze-

helyen és Szakcsón (mezővárosok Tolnamegyében) három évig káplánkodván, Döbröközön plebános-helyettes lett, míg herczeg Eszterházy által 1798. értényi plebánosnak ajánlatnék. Rövid idő múlva buzgalma és egyéb tulajdonai miatt esperessé és tiszt. kanonokká neveztetett. Sokat tett és áldozott a templom és iskola emelésére s rendbehozására, tiszteltetve mindenki által, ki őt ismerte és mint atya szeretve hivei és leginkább a serdülő ifjuság által. Plebános 33 évig és esperes 22 évig vala. Pécsi kanonokká 1831-ben sept. 28-kán neveztetett, és mélt. Tersztyánszky v. püspök halála után nagypréposttá lön.

Valamint Értényben ugy Pécselt is köztszetelet és szeretet tárgya volt, és kiváló jó-sága miatt csak *Juranics bácsi* — vagy *bácsi*-nak hivatott közönségesen. Püspöke szinte csak „Urambátyámnak“ nevezte őt, és ezt különösen szerette a jó öreg. — Háza valóban hasonlított a vendégfogadóhoz. — Felső-Tolnából nemcsak minden Pécsre jött plebános és káplán hozzá szállott, hanem még minden iskolamester és jegyző, valamint számtalan más világi ur, sőt földmivelő is. Ritkán volt vendég nélkül. Kapott nála mindenki szállást és „enni inni.“ „No, boszorkány mater, megjöttél öcsém . . Isten hozott“ stb. ez volt közön-

séges szava-járása. Ha csak szerét tehette, minden évben elment Érténybe, leginkább bucsura Márton napján. Volt akkor öröm az egész tájon : „Megjött az öreg ur“ hangzott mindenütt és ment látogatására öreg és fiatal. Várva várta őt mindig az iskolai ifjuság, mert soha sem ment szép könyvek, képek, fényes huszasok nélkül. A b. szűznek különös tisztelője vala. Mária ünnepeken igen-igen gyakran predikált a székesegyházban, még 80 éves korában is. A nemzetiségnek legbuzgóbb ápolója lévén, soha tulzásba nem esett. Különös kedvelője volt a nemzeti ruhának. Magyar nadrágjától csak a halál választá el őt. Inasa is mindig magyar ruhában járt, s csak nehezen birták házi emberei rávenni, hogy 1847-ben megengedte neki a *pantallont*. Látván ezt, tréfálva mondtuk neki : „Finis Hungariae.“ „No, mikor már nem hagytak békél“, volt a felelet.

Szent István, sz. László, sz. Gellért szent Erzsébet iránt különös tiszteletet érte magában; végrendeletében is említi őket, azt ohajtván; bár adna ki valaki *Hungaria Sacra*-t mint van *Bavaria Sacra*. „Öcsém! kinyomatom, csak kell irni.“ Hunyady János volt sz. István után előtte a legnagyobb magyar. „Öcsém, az volt ám az ember, boszorkán mater“, így szólt sokszor. Minden magyar könyvet megvett és

élte fogytáig minden irodalmi mozgalmat hűn pártolt. A *Religiót* várva várta mindig és legszorgalmasan olvasta halálaig.

Fejér Györgynek iskolatársa és leghűbb barátja volt kora ifjuságától fogva. Mindenemű könyveiből legalább is ötven példányt küldött neki Fejér és a „Jó bácsi“ csak meg-meg küldé az árát, ha mindjárt huszad részét sem bírta eladni. A *Codex Dipl.*-ből Juranics maga többet szerzett el, mint kivüle az egész országban minden más bizományos.

Faludy Ferencz és Ányos munkáit, főképp verseiket könyv nélkül tudta az öreg ur és minden alkalommal kimondhatlan fájdalomt nyilvánítá a felett, hogy a jezsuiták és pálosok, ez egyetlen magyar szerzet, eltöröltettek. — Késznek nyilatkozott a legnagyobb áldozatra, ha a szentjakabhegyi templom és zárda visszaállíttatnék. „Öcsém csak meg kell irni a „Religio“nak, hogy penditse meg a Jakabhegyet, és dicsérje a jezsuitákat.“ Aranka, Dayka, Rajnis, B. Szabó Dávid, Batsányi is régi ismerősei voltak. Ez utóbbinak versei Juranics költségén jöttek ki, neki ajánlva e szavakkal: „Főtiszteletű J. Lászlónak, mint legrégebb szives jó barátjának küldi és ajánlja a szerző.“ Évenkint bőven segíté őt Juranics. Virág Benedek munkáit is különösen szerette a jó öreg, Kisfaludy

Sándoréit szinte. Ez utóbbiban csak az igazi vallásos szellemet és kath. buzgalom hiányát sajnálta.

Végrendelcte kezdetén idézi a szentírás után kedvencz költője eme szavait :

„Mindnyájokat éri a halál kaszája,
De nem tudja senki, mikor üt órája,
Melly erő, melly eset hoz veszélyt reája,
Hol lesz végnyugalma, csendes nyoszolyája.“

s azonnal ezt mondja reá : A katholika egyedül üdvözítő hit volt az én örömöm és vigasztalásom, mellytől engem semmi kisértet, semmi erőszak, de még a keserü halál el nem szakaszthat stb.

A hazai kath. poeták után leginkább a magyar történet és annak segédtudományai voltak kedvencz tanulmányai. „Öcsém, így szólt sokszor, meg kellene írni a magyar egyház történeteit, no, de magyarul ám.“ A magyar régiségekre különös gondot és figyelmet szeretett fordítani. — Régi magyar kéziratokat, könyveket drágán vásárolt össze.

A természetnek hü barátja vala s ennek szende karjai közt lelte még életének végső éveiben is különös örömét. Ki-ki ment a Pécs melletti erdőbe, hallgatni a kedves égi madarak és különösen a páratlan csalogány zenge-

dező énekléseit. Szüretkor tüzet rakni és mellette pipára gyujtani kedvencz mulatsága közé számitotta.

A serdülő ifjuságot különösen szerette. A pécsi leánynevelő intézet próbatételein és ártatlan mulatságain mindig megjelent és minden „kis huga“ számára volt neki szép intése, buzdító szava s a t.

Mint olvasó kanonok Pécs közelében egy kis falut birt. Vett ott minden ház számára Szentek életét, Kis tükröt, Gazd. tükröt és minden iskolás gyermek számára papirt és iskolakönyveket. Ha kirándult a faluba, összesereglett udvarába az egész falu fiatalsága, hol ő a nagyobbaknak falusi táncmulatságot is több ízben rendezett: „No, csak jók legyetek.“

Igazán mondhatta magáról végrendeletében a boldogult: „Tapasztalva éreztem a Szent-Léleknek ama szép mondását: „*Ecce quam bonum, et iucundum habitare fratres, hab. in unum, mert kanonok társaim közül soha senki meg nem bántott,*“ mert mind ök, mind a megyebeli papság, valamint mindenki, ki ismerte, szerette, tisztelte őt. Senki ellensége nem volt — nem is lehetett.

Házánál évről évre mindig tartott és nevelt több szegény jóviseletü diákot, és különös örömeire szolgált, ha az ő diákjai *eminensek*

voltak. Hazaszeretetét abban is kitünteté, hogy Zrinyi Miklós szinte példa nélküli vitéz bátorsága, honszeretete, férfias elszántsága és dicső halála emlékére 1300 pengő forintnyi alapítványt tön, ekkép emlékeztén meg erről végrendeletében :

„A közel hozzánk még most is fönálló Szigetvárát sokszor megjártam és serdülő ifjúságomban, midön még katonaság által őriztetett és egy hazánk várai között mint őrtálló és annak nagy vitéznek magyar Leonidásnak dicsőséges tette hevitté keblemet hogy ezen vár alatt elesett nagy bajnok és vitéz bajtársainak emléke egyházi ünnep által örökítették, hagyok

Mig élt, a boldogult ezen ünnepélyben mindenkoron részt vett és honszeretetre buzdítá az összesereglett sokaságot.

A pécsi katona-nevelő intézetnek is hagyott 600 p. forintot, mellynek kamatját azon pap huzza, ki a növendékeket magyar nyelvre oktatja.

Szegény, házától alamizsna nélkül soha sem távozott. Különösen segíté a házi szegényeket mindenkoron és azokat, kik koldulni szegyenlettek és irni nem tudtak. Soha nem neheztelt, ha valaki jótékony vagy hazafiui célra

pénzt vagy segélyt kért tőle. — Böven adott mindig. A Pécsre hozandott apáczák számára még életében 1000 pengő frtot alapítványozott. És 38,000 p. frtra rugott vagyonát csaknem egészen szent és jó célokra hagyta; ebből a jó s olcsó könyvkiadó társulatnak 6790 pengő forint jutott, s ugyanannyi a pécsi papnövel-dének.

Meghalt életének 86-dik évében, 1850. december 12-kén. Áldás hamvaira. — A jó s olcsó könyvkiadó társulat, hogy emlékezetét fentartva háláját iránta lerőjja, évenkint halála napján ünnepélyes gyászmisét tart lelke nyugalmáért.

Soha fekvő beteg nem volt, életének utolsó évében is szorosán megtartá a böjtöt. A chorusról soha el nem maradott. — Az amerikai missziókra sokat tartott és adott.

Temetésére összesereglett az egész város. A szegénység, melly benne atyáskodó jótévőt veszte, most is ezer áldást mond reá.

A régi jámbor magyar papság utolsó repraesentánsát tiszteltük valóban ő benne mindenkor. — A gyászos emlékezetű forradalom alatt nem egyszer sohajtott föl: „Bár ne értem volna meg e gyászidőt.“

Ritka könyveit, u. m. egy pompás londoni kiadása Horatiust, Virgiliust, aztán egy igen-

igen szép Janus Pannoniust magyar régi (200 év előtt nyomtatott) kath. és prot. könyveit a herczeg-primásnak hagyta, szép könyvtárát pedig a pécsi nyilvános könyvtárnak.

Az *értényi* iskola számára tett szép alapítványa szinte különös említést érdemel.

Somogy-megyét mint szülőföldjét különösen kedvelte.

